

Innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

Utfordringene som det skisseres at UH-sektoren møter når det gjelder arbeidsrelevans er i stor grad treffende beskrevet. Noen av utfordringene har vi kommentert, og i tillegg har vi pekt på noen flere utfordringer enn ministeren har skissert i begynnelsen av invitasjonen.

Det er flere metoder for hvordan universiteter og høyskoler og arbeidslivet kan samarbeide for å øke arbeidsmarkedstilknytningen i studieprogrammene.. Vi har valgt å beskrive et utvalg av metoder/tiltak som Nord universitet har prøvd ut eller har kjennskap til, og som kan vurderes formalisert og benyttet nasjonalt. Alle metodene/tiltakene kan ha en positiv effekt på arbeidsrelevans i utdanningene. Gjennom tiltakene som er beskrevet har vi også svart på spørsmålene som stilles i invitasjonen til å komme med innspill.

Det er justeringer som kan gjøres på myndighetsnivå som vil gjøre det enklere for UH-sektoren å inkludere arbeidslivet i utvikling og gjennomføring av utdanning, og dermed gjøre den mer arbeidsrelevant. Vi har presentert et par av disse i vårt innspill.

Nord universitet har flere gode eksempler på samarbeid med arbeidslivet. Dette svarer studentene også i studiebarometeret. Fakultetene ved Nord universitet har bidratt med tre eksempler på dette.

Innhold

Begrepsavklaring	3
1. Hovedutfordringer	3
Tilgang til praksisplasser	3
Studentaktive læringsformer	3
Innovasjon og entreprenørskap.....	4
Involvering fra arbeids- og næringsliv.....	4
Digital kompetanse blant studenter	4
Distriktsnorge.....	4
2. Samarbeid om høyere utdanning	5
RSA, muligheter og begrensninger.	5
Involvering fra arbeids- og næringsliv.....	5
Læringsutbyttebeskrivelser	6
Representanter fra samfunns- og næringsliv inn i UH-sektorens utvalg	6
Internasjonale programmer og samarbeidsarenaer.....	6
3. Samarbeid om studentenes læring	7
Praksis og utplassering.....	7
Studentbedrifter	8
Bachelor- og mastergradsoppgaver.....	8
Engage.....	8
Excited – senter for fremragende IT-utdanning	8
Mentorprogram	9
Kunnskapsklynger og samlokalisering med næringen.....	9
Forsknings- og kompetansesenter	9
Karrieresenterets oppgave i å bevisstgjøre om studentens eget ansvar	10
4. Myndighetsnivå	10
5. Eksempler	10
Universitetsskoler og DEKOM	10
Bachelor i havbruksdrift og ledelse.....	11
Vernepleie: NFR-prosjektet «Omfattende tjenester i andres hjem»	11
6. Kvalitet og relevans i obligatorisk praksis for helse- og sosialfag og lærerutdanning	11
Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag (FLU).....	11
Fakultet for sykepleie og helsevitenskap (FSH)	12

Begrepsavklaring

Vi føyer oss til UHR-Utdannings innspill om behovet for en tydeliggjøring av begrepet praksis. Det er behov for flere typer praksis for å møte behovene i de enkelte studieprogrammene. Skal f.eks. praksisbegrepet reserveres for obligatorisk, veiledet praksis, eller skal det kunne benyttes om alle former for studentaktiviteter hos en arbeidsgiver? Kunne arbeidstrening eller utplassering blitt brukt i stedet for utdanninger som ikke har veiledet profesjonspraksis?

Nord universitet, Fakultet for biovitenskap og akvakultur har for eksempel et program med 1) obligatorisk veiledet praksis med strenge krav til innhold (jamfør dyrepleie), 2) program med obligatorisk praksis der man under oppsyn skaffer seg erfaring fra relevant arbeidsliv (jamfør Bachelor i Havbruksdrift og ledelse), og 3) valgbar praksis i andre program. En begrepsavklaring kan være nyttig. Læringsutbyttebeskrivelsene til et praksisemne må nødvendigvis bli mye mer spesifikke i profesjonsrettede utdanninger, kontra studieprogram med praksisemne uten krav til veiledning.

1. Hovedutfordringer

Tilgang til praksisplasser

Det stemmer at tilgangen på praksisplasser er for lav for noen profesjonsstudier i forhold til det behovet som meldes fra arbeidslivet. Eksempelvis i praksis i spesialisthelsetjenesten for sykepleiestudenter. Når utdanninger strekker seg over et område der universitets nedslagsfelt, fylkesgrenser og skole-/helseregioner ikke stemmer overens, skapes det i tillegg konkurranse om praksisplasser og medfølgende utfordringer for samordning.

Studentaktive læringsformer

Studentaktive læringsformer er sentrale i flere utdanninger og videreutdanninger, selv om det finnes et forbedringspotensial. Eksempler på studentaktive læringsformer som er i bruk er Problembasert Læring (PBL), case-studier og nyere former som Team-based Learning og Supplemental Instruction. Det kreves vedvarende utviklingsarbeid, ettersom det stadig utvikles nye metoder, og det ligger derfor en utfordring i å følge dette opp. Økt pedagogisk kompetanse gjennom UNIPED-program er viktig for at studentaktive læringsformer skal bli brukt i de deler av studiene hvor det er mest formålstjenlig. Utfordringen ligger her i manglende kapasitet til løpende å utvikle og evaluere nye metoder og å spre denne kunnskapen i organisasjonen.

Fagkollegialt fokus på studentaktiv læring er også viktig, og er noe som bør oppmuntres. For at ikke dette kun skal hvile på det personlige engasjementet til hver enkelt underviser, bør dette løftes inn i universitetets og fakultetenes systematiske kvalitetsarbeid.

UHR-sektoren bestreber seg på at forelesninger og litteratur skal gi kunnskap og ferdigheter som er viktig for fremtidig arbeidsliv. At studentaktive læringsformer og vurderingsformer også skal gi kandidatene ferdigheter som er viktige i arbeidslivet, er imidlertid en forholdsvis ny tilnæringsmåte som trenger modningstid i UHR-sektoren. Her vil organiserte UNIPED-kurs, med fokus på dette, spille en nøkkelrolle.

Innovasjon og entreprenørskap

Når det gjelder innovasjon og entreprenørskap i høyere utdanning, er vår oppfatning at det arbeides godt med dette på flere områder. Dette kan økes i omfang ved å bedre kommunisere til studentene hvilket læringsutbytte de vil få av dette, og hvilket utbytte det vil gi studentene i form av arbeidsrelevans.

Involvering fra arbeids- og næringsliv

Det er vår oppfatning at arbeids- og næringsliv ser på utdanning som primært UH-institusjonenes og andres kompetanseaktørers ansvar. Det kan være flere årsaker til dette. Det å involvere seg i utviklingen av et studieprogram kan oppleves som vanskelig og komplisert. Arbeids- og næringslivet må ofte se et konkret utbytte av å involvere seg for å kunne prioritere å bruke ressurser på denne typen oppgaver (som i eksemplet om Bachelor i havbruksdrift og ledelse, side 10).

UH-sektoren har en del krav å fylle når det gjelder utvikling av utdanning, og disse kan oppleves som begrensende og uhensiktsmessig for arbeids- og næringslivet. UH-sektoren kan tjene på å i enda større grad invitere arbeids- og næringsliv inn i utviklingen av studieprogram, og å utvikle nye arenaer for denne typen samhandling. RSA opererer på et mer overordnet nivå, og er ikke alltid en egnet arena for at arbeids- og næringsliv skal kunne sette sitt «fotavtrykk» på utdanningene.

Digital kompetanse blant studenter

Manglende digital kompetanse hos studentene kan i enkelte tilfeller være en utfordring i overgangen til arbeidslivet. Det er nødvendig å kunne tilby studentene grunnleggende digital kompetanse som gjør dem i stand til å kunne håndtere framtidige digitale løsninger, samt å kunne anvende og implementere innsikt fra nyere forskning. Et alternativ her er å gi opplæring i eksempler på digitale verktøy som studentene forventes å måtte beherske i arbeidslivet. Opplæringen kunne eventuelt blitt gitt av representanter fra bransjer som de involverte studentene mest sannsynlig skal bli ansatt i. Et eksempel på dette har vi i husdyrstudiet hvor studentene får opplæring i fôrplanlegging med systemet til TINE. Innføring i praksisrelaterte systemer gis også i blant annet utdanninger innen eiendomsmegling og regnskap.

Distriktsnorge

Flere UH-institusjoner har et særskilt ansvar for å tilby utdanning i distriktene. Lange avstander og små lokalsamfunn gjør det potensielt mer ressurskrevende for studenter bosatt i distriktene å kunne fullføre en heltidsutdanning på normert tid. Dette gjelder spesielt for voksne studenter i jobb og med familie, hvor det blir vanskelig å flytte for å kunne gjennomføre utdanningen. Tilgang til praksisplasser vil også ofte være mer begrenset i små og mellomstore kommuner. I de tilfeller hvor studenter er etablert med familie vil det også være vanskelig å reise langt eller være lenge borte for å kunne delta i praksis.

Denne typen studier er også særskilt kostnadskrevende for UH-institusjonene som skal tilby utdanningen, da det er store avstander og små klasser. NOU 2019:12 Lærekrav utvikling – Livslang læring for omstilling og konkurransekraft berører tydelig dette temaet.

2. Samarbeid om høyere utdanning

Å finne metoder som muliggjør at flere aktører kan involveres på en velfungerende måte i utvikling av studieprogram, vil bidra til at utdanningene i større grad kan svare på konkrete nåtidige og fremtidige behov i arbeidsmarkedet. Det er flere metoder som har blitt, og blir, utprøvd på dette området. Vi skisserer her flere eksempler fra Nord universitet.

RSA, muligheter og begrensninger

Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA) er et organ som opererer på overordnet nivå som et rådgivende organ for UH-institusjonenes ledelse. Samarbeidspartnere inkluderer NHO, LO, fylkeskommuner og vertskommuner, helseforetak, fylkesmannen, NAV, studentparlamentet, rektorat og dekanat. RSA har en funksjon med hensyn til informasjonsutveksling mellom partnerne om universitetets studieportefølje. Selv om dette er nyttig for universitetet er ikke RSA designet for å bidra til utviklingen av de enkelte studietilbudene. Kontakten mellom det enkelte studieprogram og arbeidslivet må derfor ivaretas på andre måter og med et annet detaljeringsnivå.

Konkret involvering fra arbeids- og næringsliv

Eksempel 1

Nord Universitet planlegger å lyse ut en bachelor i Public Administration fra høsten 2020. Studiet er tverrfaglig og er ment å øke den analytiske, juridiske, økonomiske og ledelsesmessige kompetansen i offentlig sektor – med særlig vinkling mot kommunene. Organiseringen skal være samlingsbasert for å legge til rette for kompetanseheving av de som allerede er i arbeid, eller som bor ute i distriktene. I forbindelse med utvikling av studieplanen, ble representanter fra kommuner i vårt nedslagsfelt og fylkeskommunen invitert til dialogmøter om hvilke kompetansebehov de har.

Det kan være krevende å finne gode møteplasser for denne typen dialog. Via KS ble alle kommuner i Midt-Norge invitert til et møte på Nord universitet, Levanger. Det ga imidlertid best effekt å bruke etablerte kontakter, og få møte med færre representanter, og med kommunalt ansatte som arbeider strategisk med kompetanseutvikling og generell kommunal utvikling.

Eksempel 2

Involvering varierer etter type utdanning. I utvikling av studieporteføljen ved Fakultet for sykepleie og helsevitenskap (FSH) samarbeider institusjonen strategisk med arbeidslivet gjennom overordnede samarbeidsavtaler og konkrete avtaler om praksisplasser før studiene utlyses. I tillegg kartlegges behov for ulike yrkesgrupper, eller spesialistkompetanse gjennom direkte dialog, samt dialog gjennom samarbeidsorganer mellom universitetet og Helseforetakene. Utdannings samarbeidet med helseforetakene gir mulighet for samordning og dialog, en dialog som fungerer bra. Utvalgene er rådgivende for helseforetak og universitet, og kan avdekke utfordringer og foreslå samarbeidsløsninger. Utfordringen er her hva som ideelt sett skal til for at råd og løsningsforslag blir fulgt opp.

Kvalitetsmeldingens forventninger imøtekommes gjennom RETHOS-arbeidet som angår alle FSHs fire bachelorprogram. Det samarbeidet som er gjort i utviklingen av nasjonale retningslinjer, videreføres ved institusjonen gjennom studieprogramråd og spesifikt samarbeid med kommuner og spesialisthelsetjenesten om praksisstudier.

Eksempel 3

Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) har lang erfaring med bruk av eksternt panel, både for å evaluere eksisterende studieprogram, og når nye studieprogram skal utvikles. Engasjement fra næringslivet oppnås lettere når de kan være med på å forme kandidatenes læringsutbytte ut fra sine behov. Dette gjelder spesielt innen studieprogram som har en tydelig spissing mot konkrete næringer. Eksempler på dette er bachelor i dyrepleie, som utdanner kandidater mot veterinærklinikker, og bachelor i havbruksdrift og ledelse som utdanner kandidater til oppdrettsnæringen. I begge tilfeller har eksternt panel hatt stor innvirkning på studieprogrammets innhold og oppbygging, noe som igjen har ført høy etterspørsel etter disse kandidatene. Dette er vanskeligere å få til i studieprogram som er mer bredt fundert i sin fagkompetanse, og der studentenes fremtidige yrkeskarriere kan variere stort.

Eksempel 4

Videre kan utdanning av trafikklærere nevnes, hvor Statens vegvesen er en aktiv part i utvikling og innhold i utdanningen.

Læringsutbyttebeskrivelser

Bachelor og videreutdanningene som har studenter i praksis anvender læringsutbyttebeskrivelsene i samarbeidet mellom praksissted, praksisveileder, student og praksislærer. Læringsutbyttebeskrivelsene fungerer i disse tilfellene relativt bra i kommunikasjon med arbeidslivet.

Lett tilgjengelig informasjon på nett og aktiv bruk av læringsutbytter er trolig en viktig nøkkel for at arbeidslivet skal få kunnskap om hvilken kompetanse kandidatene har. Det er også studentenes eget ansvar å bruke læringsutbyttebeskrivelsene i dialog med fremtidige arbeidsgivere. Veiledning av studenter gjennom arbeidssøkerkurs og karriereveiledning vil også gi studentene verktøy til å bruke læringsutbyttebeskrivelsene mer aktivt.

Representanter fra samfunns- og næringsliv inn i UH-sektorens utvalg

Nord universitet har opprettet studieprogramråd for stadig flere studieprogram. Et studieprogramråd kan eksempelvis bestå av fagansatte og studieleder ved Nord universitet, studenter og representanter fra arbeidslivet («bransjen»). Eksterne eksperter involveres i reakkreditering/akkreditering av studieprogram. Dette vil bidra til å kunne sikre arbeidsrelevans og kvalitet i utdanningsprogrammene.

Internasjonale programmer og samarbeidsarenaer

Universitetet har gjort seg noen erfaringer med å utvikle samarbeid mellom høyere utdanning og arbeidsliv gjennom internasjonale program og samarbeidsarenaer.

Et av eksemplene er Nordisk masterprogram i bærekraftig produksjon og utnyttelse av marine bioressurser (MAR-BIO). MAR-BIO er en fellesgrad mellom Nord universitet, Göteborgs universitet, Universitetet i Akureyri og Høgskolen i Hólar. Studentene kan velge mellom mer enn 50 ulike valgemner innen biologi, akvakultur, fiskeri, fiske og blågrønn økonomi, lover og forskrifter, miljøstyring og metodikk. Utdanningen gjør studentene godt kvalifisert for stillinger innen relevant næringsliv.

Nord universitet har etablert fellesgradsprogrammer og forskningsprosjekter med blant annet Russland, Ukraina og Slovakia som bygger på sterke utdanningsnettverk.

Innenfor faggruppen kunst og kulturfag er en søknad til Creative Europe under utvikling. Her er samarbeid mellom Nord universitet og arenaer for utøvende virksomhet i fem europeiske land helt sentralt.

Innenfor faggruppen kroppsøving og idrettsfag har vi internasjonalt samarbeid med primært University of South Wales (USW), men også Limerick University of Technology, samt Setanta i Irland. Programmet er utviklet i samarbeid med disse institusjonene.

3. Samarbeid om studentenes læring

Det er flere metoder for hvordan universiteter og høyskoler og arbeidslivet kan samarbeide for å øke arbeidsmarkedstilknytningen i studieprogrammene i disiplin fag og i profesjonsfagene.

Gjennom tiltakene som er beskrevet har vi også svart på spørsmålene som stilles i invitasjonen til å komme med innspill. I stedet for å svare direkte på spørsmålene, vil disse belyses igjennom eksemplene og metodene vi har beskrevet her.

På spørsmålet om hvordan vi arbeider med å rekruttere undervisere med erfaring fra arbeidslivet, er svaret at dette ofte foregår gjennom time-innleie, men også i noen grad gjennom ansettelsesprosesser til bistillinger der både praksiserfaring og forskning vektlegges. Mange bistillinger benyttes nettopp til dette. Innen blant annet spesialiserte utdanninger som for eksempel sykepleie, ABIOK-sykepleie og paramedisin er det viktig at de som har spisskompetanse på det nyeste av teknikker og ferdigheter bidrar som innleide i undervisningen.

Praksis og utplassering

Ut over obligatorisk praksis har Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag opprettet praksisrelaterte samarbeid innen fagene friluftsliv og idrettsvitenskap. Innen friluftsliv har det vært et langvarig samarbeid med Valnesfjord helsesenter, samt leirskole Dombås (studentpraksis), samarbeid eksempelvis med Verdal kommune og Levanger kommune, vedrørende friluftslivsarrangement på grunnskole. Innen Idrettsvitenskap har vi hatt et mangeårig samarbeid i Meråker med klubber, skikrets, skiforbund og Olympiatoppen. I Levanger finnes det samarbeidsavtaler med Levanger fotballklubb og Levanger handballklubb. Dette gjelder både utstyr, studenter som er idrettsutøvere, gjesteforelesere, testing og forskningsprosjekt.

Ved Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) har Nord universitet obligatorisk praksis i to studieprogram. I tillegg er det mulig å velge praksis i noen av de andre studieprogrammene. For studentene er dette viktig læring, både for å bygge opp praktisk kunnskap og forståelse, samt knytte praktisk utøvelse til teoretisk kunnskap. Praksis er viktig for modning og forståelse, og spesielt innenfor fag som havbruksdrift og ledelse. Også for studieprogram der praksis er valgbar, får vi tilbakemelding fra studentene om at dette har vært veldig lærerikt, og gir inspirasjon til å fortsette sine studier frem til ferdig bachelorgrad. Spesielt muligheten for å ha praksis på FBA sin forskningsstasjon har vært inspirerende for noen studenter.

Studentbedrifter

Enkelte fagmiljøer i Nord universitet har i mange år arbeidet målrettet for å inspirere og legge til rette for at studentene i løpet av studiene skal danne ulike typer studentbedrifter. Det har blant annet vært et samarbeid med Ungt Entreprenørskap om dette.

Bachelor- og mastergradsoppgaver

Det varierer i stor grad hvorvidt studenter skriver bachelor- og masteroppgaver i samarbeid med samfunns- og næringsliv. Det avhenger blant annet av studentenes eget initiativ, hvilket fagområde det er snakk om og fakultetenes ordninger. En type overordnet organisering av dette arbeidet, og eventuelt en tilskuddsordning for studenter, kan bidra til at et økt antall studenter kan benytte avsluttende oppgave til å få en nærmere kontakt med arbeidslivet i avsluttende fase av studiet.

Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) har i sin strategi at flere bachelor og masteroppgaver skrives i samarbeid med næringslivet. Spesielt obligatorisk praksis i næringslivet har bidratt til at mange bacheloroppgaver skrives i tett kontakt med praksisstedet. For masterstudenter som ønsker å gjøre masteroppgaven i samarbeid med oppdrettsnæringen eller annen næring, er dette ofte mulig hvis vi kan koble dem på eksisterende næringsrettede forskningsprosjekter. FBA er også involvert i forskningskonsesjoner i oppdrettsnæringen, og dette gir også muligheter for næringsrettede master og bacheloroppgaver.

Engage

Engage – Center for engaged education through entrepreneurship, er et tverrfaglig utviklings- og forskningsmiljø for entreprenørskap som metode i universitetsfag. Engage er et senter for fremragende utdanning (SFU) i samarbeid med NTNU og er finansiert med 6,8 millioner kroner pr. år over en femårsperiode, med muligheter til ytterligere fem års finansiering. I tillegg går NTNU og Nord universitet inn med ressurser i senteret på minst tilsvarende nivå.

ENGAGE er en inspirasjon og bidragsyter når entreprenørskap skal bygges inn i våre studieprogram. Et eksempel på dette er Bachelor i Havbruksdrift og ledelse, som introduserer entreprenørskap allerede i starten av 1. semester i samarbeid med ENGAGE. Et obligatorisk emne i innovasjon og endringsprosesser i studieprogrammet master of science in business ved Handelshøgskolen, gjennomføres også i samarbeid med Engage.

ExcITEd – senter for fremragende IT-utdanning

Et annet eksempel på samarbeid med NTNU er ExcITEd – senter for fremragende IT-utdanning. Senterets formål er å forbedre utdanningskvaliteten i egne studieprogram gjennom økt studentengasjement, samarbeid med andre campuser og gjennom refleksjon i møte mellom faglærere og studenter.

Senterets skal også øke motivasjon og kunnskap om egen kompetanse hos våre kandidater gjennom samarbeid med næringen, både i utvikling, gjennomføring og kvalitetssikring av våre studier.

Sentere som Engage og ExcITEd er gode eksempel på hvordan man skaper arbeidsrelevans i høyere utdanning, samtidig som studentene tar aktivt del i senterens aktiviteter.

Mentorprogram

Mentorprogram kan være et godt alternativ til studieprogram hvor praksis ikke faller like naturlig. Her kobles blant annet studenter sammen med ledere og ansatte i arbeids- og næringsliv. Siktemålet er å danne en personlig dialog, der mentor og student møter hverandre for å diskutere karriere og personlig utvikling. Dette er videre ment å gi innsikt i bransjen og forholdet mellom teori og praksis. Nord universitet, Handelshøgskolen tilbyr Mentorprogram for et utvalg av sine studenter. Studentene må søke for å delta i programmet, da det er begrenset antall plasser. Handelshøgskolen får gode tilbakemeldinger som tilsier at både mentorer og studenter har utbytte av ordningen. Slike mentorprogram kan vurderes innført for flere fagområder.

Kunnskapsklynger og samlokalisering med næringen

Studenter på studiesteder som deltar i eller er samlokalisert med næringer har en større mulighet for tettere kontakt med arbeidslivet gjennom hele utdanningen, også i disiplinfag, og vil bli bedre rustet for arbeidslivet som følge av denne kontakten. Her kan kunnskapsklynger hvor ansatte i UH-sektoren er aktive aktører bidra godt til læringsprosessene. I tillegg ligger det bedre til rette for at fagpersoner fra andre aktører i klyngen kan bidra som foredragsholdere og undervisere i utdanningene.

Eksempel 1: Innovasjonscampus

Innovasjonscampusens formål er å skape felles plattform for nyskapende prosjekter. Dette skal, stimulere fagansatte, gi studentene en faglig relevant læringsarena i et miljø med forskning og næringsliv, og gi de næringsdrivende en arena for å utvikle det som de er best på, slik at de sammen kan skape helt nye løsninger.

En sterk faglig klynge på Innovasjonscampus på Steinkjer er grønn sektor/landbruk. Her er blant annet Landbruksdirektoratet, NIBIO og flere andre bedrifter samlokalisert med Nord universitet.

Eksempel 2: NORDLAB

Nord universitet, UiT Norges arktiske universitet og Maritimt Forum Nord har fått tilskudd til å etablere og drifte en maritim kunnskapsklynge for Nordområdene. De driver blant annet undervisning og forskning, og jobber innovativt når det gjelder sikkerhet og beredskap til sjøs. Erfaringene tas med inn i studiene og fagene som tilbys. En av intensjonene til NORDLAB er å tilby relevant videreutdanning for sektoren.

Forsknings- og kompetansesenter

Forsknings- og kompetansesenter som UH-institusjonene er deleier eller meddriver i, kan være svært gode arenaer for studenter på både bachelor-, master- og videreutdanningsnivå. En kobling mellom aktiviteten på disse senterne og undervisningen vil gi studenter et økt utbytte og fagansatte får innspill til utvikling av mer relevante læringsutbytter i ulike emner. Sentrene kan også være aktive bidragsytere i å utvikle og tilby studentoppgaver. Mange av disse sentrene driver eller deltar i prosjekter for arbeids- og næringsliv, og kan være en brobygger mellom studentaktiviteter og fremtidige arbeidsgivere.

Eksempler på slike sentre er Nasjonalt senter for kultur, helse og omsorg, Senter for omsorgsforskning, Nordområdesenteret og Senter for velferdsinnovasjon.

Karrieresenterets oppgave i å bevisstgjøre om studentens eget ansvar

Vår intensjon som UH-institusjon er å forberede studentene til arbeidslivet. Det bør også skje en bevisstgjøring om studentenes eget ansvar for å tilegne seg kunnskap om karrieremuligheter og relevans.

Nord universitet har per tiden ikke et karrieresenter, men karrieresentrene kan bistå studenter i kartleggingen av hvordan universitetsutdanningen kan brukes i fremtidige oppgaver og roller i arbeidslivet. Blant annet kan dette gjøre ved kurs og veiledning innen jobbsøking og karriereutvikling.

4. Myndighetsnivå

Det er et stort fokus på å tilfredsstill Studietilsynsforskriften § 2-3, pkt 4 når det gjelder tilstrekkelig første- og toppkompetanse, og også helst å øke prosentdelen utover dette. Dette begrenser rekruttering av undervisere med erfaring fra arbeidslivet. Ofte vil undervisere med erfaring fra arbeidslivet mangle førstekompetanse, eller ha liten erfaring med forskning. Erfaring viser derfor at mange fakultet vil vegre seg for å ansette disse. Å rekruttere og benytte undervisere med erfaring fra arbeidslivet kan utvilsomt bidra til å skape mer relevans og nærhet til arbeidslivet i undervisningen.

Med strenge krav innen førstekompetanse kan både rekruttering til stillinger og innleie av undervisere med relevant arbeidslivserfaring bli begrenset.

Et annet eksempel på forhold i lov og forskrifter som hemmer samarbeid om utdanning mellom universitet og arbeidslivet som arena for praksisstudier, er kompetansekravet fra Kunnskapsdepartementet om veilederutdanning. Helseforetak, skoleeiere, kommuner og privat næringsliv (som for eksempel apotek) på sin side ikke har tilsvarende krav om å imøtekomme dette kompetansekravet. Myndighetene kan bidra til like rammer for å veilede studenter innen høyere utdanning ved at kommunenes/skoleeieres veiledningsansvar lovfestes og finansieringsstøtte sikres.

Myndighetene kan bidra til bedre samkjøring mellom Kunnskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet for bedre logikk rundt endrede krav, slik at de er gjennomførbare. Helsesektorens og utdanningsinstitusjonenes ansvar samsvarer ikke i reformer/endringer, blant annet vedrørende krav til veiledningskompetanse hos ansatte i helsetjenesten. Andre reformer som ikke samsvarer, er gradsprogram som Master vs. disponering av utdanningsmidler i spesialisthelsetjenesten. I helseforetakene er man bekymret for mangelen på spesialsykepleiere innen ABIOK på grunn av høy alder, men innsatsen for å utdanne lærere til toppkompetanse innen de utsatte spesialiseringene overlates til universitetene når helseforetakene ikke støtter masterutdanning som rekrutterer til Ph.d.

5. Eksempler

Kunnskapsministeren ber om 1–3 eksempler på godt samarbeid med arbeidslivet om høyere utdanning.

Universitetsskoler og DEKOM

Arbeidet med Universitetsskoler og Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen (DeKom) er satsinger hvor begreper som relevans og samskaping er førende for samarbeidet.

Universitetsskoleprosjektet ved Nord universitet har som intensjon å utgjøre et likeverdig partnerskap mellom Levanger kommune (Nesheim skole og Ytterøy skole), Bodø kommune (Løpsmark skole og Bankgata ungdomsskole) og Nord universitet. Formålet er tredelt:

- ✓ Sikre praksis med høy kvalitet - Universitetsskoler som praksisskoler preget av kollektive profesjonsfellesskap – i møte med studentene.
- ✓ Forsknings- og utviklingsprosjekter hvor studenter, forskere og skoleansatte samhandler.
- ✓ Kompetanseutvikling blant skolenes ansatte og ansatte ved universitetet.

Totalt involverer prosjektet vel 130 skoleansatte ved de fire skolene, flere skoleeierrepresentanter i de to kommunene, samt ansatte ved universitetet, hvor felles, kompetansegivende veilederutdanning for alle er viktig for å utvikle profesjonsfellesskapene. Til samarbeidet er det også knyttet følgeforskning og dokumentasjon i form av skriftlige publikasjoner. Prosjektet ledes av en styringsgruppe med deltakelse fra alle representanter i partnerskapet, inkludert studenter.

Bachelor i havbruksdrift og ledelse

Oppdrettsnæringen har behov for kompetanse. Dette ser vi tydelig når det gjelder våre kandidater på dette studieprogrammet. I dag tas det opp ca. 40 studenter per år. Studieprogrammet er utviklet i nær kontakt med oppdrettsnæringen, noe som bidrar til at kandidatene er etterspurt i den samme næringen. I løpet av studietiden er det 20 studiepoeng obligatorisk praksis, og det har så langt ikke vært problemer med å finne tilstrekkelig med praksisplasser. Studentene er i tillegg på flere ekskursjoner til lokalt næringsliv i Nordland gjennom studietiden, og blir tatt godt imot. Master i biovitenskap er også et studieprogram der man kan spesialisere seg inn mot akvakultur, og det er mange eksempler på at bachelor- og masteroppgaver i havbruk er utført i samarbeid med oppdrettsbedrifter.

Fakultet for biovitenskap og akvakultur (FBA) har mer enn 10 faglærere som på ulike måter er involvert i undervisning og forskning innen havbruk/akvakultur. Flere av disse deltar i ulike samarbeid med oppdrettsnæringen gjennom NCE akvakultur, forskningskonsesjoner, næringsrettede forskningsprosjekter med mere. I tillegg tilbyr FBA skreddersydd etter- og videreutdanning rettet mot oppdrettsnæringen. Dette er en god måte å øke teoretisk kompetanse i oppdrettsnæringen, men bidrar også til at våre faglærere får oppdatert kunnskap om hva som rører seg i næringen.

Vernepleie: NFR-prosjektet «Omfattende tjenester i andres hjem»

Prosjektet ble gjennomført i perioden 2015 til 2018 i samarbeid mellom NTNU, Samfunnsforskning, Nord universitet og seks kommuner i Trøndelag. Hovedmålet for prosjektet var å undersøke og utvikle tjenestene for mennesker med omfattende hjelpebehov i nært samarbeid mellom forskere, utdanning, brukere, fagfolk og kommunenes faglige ledelse.

6. Kvalitet og relevans i obligatorisk praksis for helse- og sosialfag og lærerutdanning

Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag (FLU)

FLU har i dag oppdaterte praksisavtaler for alle våre pedagogiske grunnutdanninger på bachelor- og masternivå; BLU, GLU, PPU, faglærerutdanning i musikk og lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag. Det foreligger avtaler både med skoleeier (kommune/fylkeskommune) og den enkelte skole/barnehage. Avtalene er forpliktende og gjelder den veiledede og vurderte delen av praksisopplæring i utdanningsprogrammene.

Nord universitet følger opp kravet om økt veilederkompetanse ved å tilby kompetansegivende veileder-/mentorutdanning til praksisfeltet hvert år. Dette er helt nødvendig og en viktig del av kvalitetsarbeidet i programmene.

Det arrangeres seminar flere ganger i året der praksisfeltet er invitert inn og der fokus er kunnskapsdeling begge veier.

Fakultet for sykepleie og helsevitenskap (FSH)

- Samarbeidsavtalene mellom institusjoner og tjenestene kan bidra til økt kvalitet og relevans i praksis i helse- og sosialfagutdanningene ved at de gir forutsigbarhet i studieporteføljen. Samarbeidsavtaler bidrar også til forpliktende samarbeid og kan regulere konkurransefaktorer. Avtalene må være kjent på alle aktuelle organisatoriske nivå i institusjonene.
- Det finnes også regelmessige treffpunkt mellom utdanningsinstitusjonen og praksisfelt der problemstillinger blir tatt opp og drøftet.
- Nye praksismodeller kan blant annet være økt fokus på simulering, også tverrfaglig simulering.